

Sikerszéria gyanúja leng a szegedi színház körül

Nálunk van a zöld ajtó kulcsa

A gyerekeket nem lehet becsapni, mert nem tudják, mi a képmutatás. Tehát muszáj jó színházat csinálni nekik. Rákos Péter és Bornai Tibor A mumus című gyermekmusicaljének szegedi előadása: jó színház.

Horváth Péter rendező biztosan tudja a főnti közhely igazságát, mert az előadásban nincs elnagyoltság, felületesség, félmegoldás, „majdnemesség”. Nincs becsapás. Szakmai precizitás és profizmus jellemzi.

Mondhatnánk, úgy könnyű, hogy adott egy jó darab. Könnyen követhető, ugyanakkor nem lapos a történet. Az ősi, mégis folyton szem elől tévesztett tapasztalat a magja: az ismeretlenből gyártjuk magunknak az ellenséget. Míg ki nem derül, hogy a mumusok világa pont olyan, mint az embereké (na jó, valamivel üdőbb!), míg a saját kulcsunkkal ki nem nyitjuk a zöld ajtót és át nem megyünk a mumusainkhoz ismerkedni – addig félünk. Tőlük. Magunktól. Egymástól. S bár nem könnyű rájönni a mumus mibenlétére – kell hozzá a legfőbb, a legfőbb kisgyerek önmaga gyengességét leküzdő bátorsága –, a kaland izgalmas és szép. Mint az élet.

Rákos Péter minden jel szerint valóságos tudósa, továbbá – nem melleleg – tisztelője az ember (és a mumus) reflexív természetének. A szó mindkét jelentése érvényes: ez a megfigyelés és a visszahatás képessége. A szerző ezt a tudományát és tiszteletét működteti a színpadon, tárgykezelése könnyed, elegáns, szellemes, ironikus. Egyszerűsind: komoly. S láss csodát, a dolog működésbe lép a színpad és a nézőtér között is.

Kell hozzá persze néhány „kellék”, legfőként Bornai Tibor egyszerű és nagyszerű, több slágergyanús dallal megtűzdelt zenéje, a Kozma Attila által komponált ötletes, szellemes mozgásvilág, Juhász Katalin ugyanilyen jelzőkkel leírható, zökkenőmentesen funkcionáló, telitalálatos színpadi díszlete, Rátkai Erzsébet fergeteges jelmezei. És szakmai alázattal rendelkező jó színészek. Kivált közülük Müller Júlia és Janik László párosa. Mindkét szerepükben, kardos emberasszonyként és érzelmes Hébehó mumusként, illetve papucsférjként és mumus muszájkirályként egyaránt rendkívül fegyelmegyetten és élvezettel játszottak. Ellenállhatatlan mumuspáros volt Borovics Tamás és Gömöri Krisztián, mint Böhöm és Celofán. Varga T. Zsuzsa, Főző Ditta és Kiszely Zoltán, az embergyerekek sokmozgásos szerepeiben remekeltek, Rácz Tibor pedig úgy változott át lehetetlen bendőjű, hatalmas zsákká, hogy percig sem tűnt neki kicsinek – a szerep.

Mindösszesen – ennyi. Elképesztően – sok.

Több száz kisgyerekekkel együtt régen éreztem ennyire jól magamat a szegedi színház nézőterén, mint a tegnap délelőtti Mumus-bemutatón.

S. E.

Müller Júlia mint Hébehó, a csodálatos bemondó (Mumus Rádió) Fotó: Miskolczi Róbert

Románia máig nem fizetett kártérítést a ciánmérgezésért

Meggyógyult a Tisza folyó

Négy éve a nemzetközi közvéleményt is megrázta a hír: százezer köbméter cianidot tartalmazó szennyeződés került a Tiszába Fotó: Karnók Csaba

Tizenkét nap alatt vonult le a cián a Tiszán. 2000. január 30-án Romániából százezer köbméter mérgező anyag került a folyóba, melynek következtében elpusztult a vízi élővilág jelentős része, átmenetileg visszaesett a halfogyasztás, a Tisza iránt érzők megrendültek a történetek miatt. Az elmúlt négy évben a folyó visszanyerte szennyezés előtti állapotát.

A Nagybánya közelében lévő Aurul ausztrál-román vegyesvállalat színesfémányájában négy éve, január 30-án átszakadt egy gát. Százezer köbméter cianidot tartalmazó iszap került előbb a Láposba, onnan a Szamosba, a Szamosból pedig a Tiszába. A cián február elsején érkezett Magyarországra. Aztán két hónap múlva a Novac bányavállalat területéről salakcsuszamlás miatt ipari eredetű nehézfém került a folyóba.

A súlyos katasztrófa után számtalan környezetvédelmi szervezet, hatóság és laboratórium végzett elemzéseket a folyó élővilága, és a víz minőségének alakulásáról. A Tisza-expedíció a cianidszennyezés tizedik napján érkezett Csongrádra – emlékszik vissza Csányi Béla hidrobiológus, az expe-

díció vezetője. A szakember a Vituki Intézet munkatársaként elmondta lapunknak, hogy még 2000-ben elindult a folyóban az úgynevezett makrogerintelen állatok populációjának újjáéledése. Az üledéklakó férgeket is vizsgáló Csányi Béla tapasztalatai szerint a kagylókat, csigákat kevésbé rázza meg a katasztrófa. Ez talán a téli, veremlési időszaknak köszönhető. A rovarok és rákok száma viszont jelentősen csökkent a szennyezés miatt. Esetükben a katasztrófa előtti állapot 2001 szeptemberében állt vissza. Az egyes fajoknál a korosabb példányok kipusztulásának az lett az eredménye, hogy éveket kellett várni az élővilág természetes rendjének kialakulására. A folyó öngyógyító folyamatai azonban meghozták az eredményt. A hidrobiológus azt tapasztalta, hogy a szennyezés gyors levonulásáról szóló hírek, illetve az élővilág állapotának javulásáról szóló értesülések mintha a szennyező felet arra a meggyőződésre juttatták volna: felelősséget nem kell vállalnia. Természetesen nem így van. Ennek ellenére Románia a mai napig nem fizetett kártérítést Magyarországnak.

A ciánszennyezés következtében ezer tonna hal pusztult el. A Tisza-Szamos Kht.

2001 óta megfigyelőrendszerrel működtetett a folyón, ötezer jelölt halat telepített a vízbe a Szamos környékén. A horgászok által kifogott és leadott példányokon ellenőrizte a Morvay Kálmán vezette közhasznú társaság a halak mozgását, súlygyarapodását. Az adatok azt mutatják, hogy a cián mára maradéktalanul eltűnt, s a telepített compók, csukák, balinok, kecségék, márnák, pontyok, süllők teljes mértékben mérgezésmentesek.

A szennyezés óta a kémiai elemzések vizsgált szempontjai között a cián is szerepel – nyilatkozta lapunknak Gyapjas József, az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség igazgatója. Magyarország területén évente két alkalommal elemzik a Tisza vizének minőségét, az úgynevezett szerbszélien, tehát a szerb határ vizéin pedig negyedévente a szomszédos országgal közösen. A cián nincs jelen a folyó vizében, annak állapota a katasztrófa előtti helyzetet mutatja.

A mérgezés okozta kárnak eszmei értéke van, az élővilág sebei egzakt összegben nem fejezhető ki – vélik a szakemberek. A folyóban keletkezett kár mellett a négy évvel ezelőtti tragédia során egy közösséget rázott meg a tragédia: a Tisza sérült meg.

BLAHÓ GABRIELLA

Magyar szürke az unióban: versenytárs nélkül

Venni vagy eladni – ez itt most a nagy kérdés

„Most mindenki a szürkemarháról beszél, de senki nem akar több pénzt adni érte, mint bármely más marhahúsért”, mondja egy szakember, szemlélítve a hazai helyzetet. Egy másik vélemény szerint Nyugat-Európa vevő a magyar szürke húsára, különösen, ha az állatot biokörülmények közt tartották.

Amely napon a mészárszék magyar marhát mérnek ki, semmiféle más marha húsát árusítani nem lehet – szól egy rendelet. Augsburgban adták ki 1526-ban, a mohácsi vész idején, sajnos, és nem ma. A magyar marha – akkoriban – csakis szürke lehetett, lábán hajtották ki az országból évről évre. A rendelet azt a célt szolgálta, nehogy a mészárosok a kiváló minőségű szürkemarhahús árán adják el a sokkal gyengébb minőségű helybéli marhát.

Kemikáliamentes hús

– Várható, hogy az EU-csatlakozást követően a magyar szürkemarhára nagy kereslet lesz Nyugaton, jó ötszáz év után ismét – mondja Gera István, a Magyar Szürke Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesületének elnöke. A szürkemarha húsa össze sem hasonlítható az istállózó állattartás körülményei közt tartott, egyéb faj-

tákkal. Részint, mert lassú növekedésű, és a hosszú idő alatt az izanyagok jobban felhalmozódnak húsában, mint a gyorsan vágáséretté váló marhákéban, részint pedig, mert csak természetes takarmányt, szénát eszik. Nyugati – most is tapasztalt, s a

csatlakozás után fokozódhat – keresettségére többek között épp a természet közeli tartásmód a magyarázat, arrafelé sokkal jobban vigyáznak az emberek, hogy káros kemikáliáktól mentes élelmiszert fogyasszanak, mint nálunk, és ezt meg is tudják fizetni.

– A szürkemarhahús garantáltan BSE-mentes, nem azért, mintha immunis lenne erre a betegségre, de közelébe sem kerül semmiféle mesterséges tápanyagnak, amellyel esetleg elkaphatná – mutat rá Vidács Lajos, az SZTE Mezőgazdasági Ka-

rának oktatója. Nyugaton bébitelt is készítenek belőle. Mostanára – miután ezek az előnyök egyre szélesebb körben ismertté váltak – Magyarországon hiány alakult ki tenyészállatokból.

A sok is kevés

A hatvanas években alig két-száz tehén élt összesen az országban, kipusztulás fenyegette a Kárpát-medencébe még a honfoglalókkal bekerült állatot. Ma több, mint ötezres tehénállományt tart számon az egyesület. A legtöbb szürkemarhát a Hortobágyon tartják, ezután következik Apajpusztán Szomor Dezső állománya – tiszta vérű, és hibrid állatai egyaránt vannak, az egyéb hús-marhákkal való keresztezés figyelemreméltó eredményeket produkálhat –, illetve a nemzeti parkoké, a Körös-Maros Nemzeti Parktól a Fertő-hanságiig. Értékesíteni azonban e nagy tulajdonosok sem igen akarnak állatokat, inkább tovább kívánják növelni az állományt. Így akik – újonnan értesülve a fajta előnyeiről – foglalozni akarnak magyar szürkével, nem tudják hol beszerezni.

Bele kell tanulni

– Most mindenki a szürkemarháról beszél, de ha ott van konkrétan levágya öt-hat konkrét

Ötszáz év után ismét meghódíthatja a magyar szürkemarha a nyugati piacot

Fotó: Tésik Attila

F. CS.